

SÖZBAŞY

Hormatly okyjylar!

Köne ähtiň kitaplarynyň biri bolan «Rut» hekaýaty siziň eliňizde. Köne äht bilen Täze äht kitaplar şasy bolan Mukaddes Kitaby emele getirýär. Bu Kitap asyrlaryň jümmüşinden tä şu güne çenli bütün dünýäde uly söýgi bilen okalyp gelinýär.

Mukaddes Kitaby terjime ediş Instituty «Rut» hekaýatynyň terjimeçisine, redaktoryna hem-de şu kitaby türkmen dilinde çapa taýýarlamağa goldaw berenlere öz minnetdarlygyny bildiryýär. Türkmenleriň şu Mukaddes Kitaby, ahyrsoňy, öz ene dillerinde okamaklyk bagtyna eýe bolmaklary bizi begendirýär.

GIRIŞ

«Rut» hekaýatyndaky wakalar «Serdarlar» kitabyndaky beýan edilen gyzgalaňly wakalaryň döwründe bolup geçýär. Mowaply Rut diýen aýal bir ysraýylla durmuşa çykýar. Adamsy ölende, Rut Ysraýylyň Hudaýyna bolan çuňňur söýgüsini we öz ysraýylly gaýynenesine bolan çäksiz wepalylygyny görkezýär. Ahyrsoňunda-da ol özüniň öňki adamsynyň garyndaşlaryndan birine durmuşa çykýar. Şu nikanyň üsti bilen ol Ysraýylyň iň beýik patyşasy Dawudyň enesi bolýar.

«Serdarlaryň» hekaýatlary Hudaýyň adamlarynyň Ondan yüz öwren pursatlarynda olaryň başlaryna düşen betbagtçylyklaryny suratlandyrýar. «Rut» hekaýaty Ysraýylyň Hudaýyna tarap öwrülen keseki birine Hudaýdan gelen ýalkanyşy suratlandyrýar. Şeýdip, ol keseki Hudaýyň wepaly adamlarynyň biri bolýar.

MAZMUNY

Nagomyň Rut bilen Beýtlahama gaýdyp gelmegi..... 1:1-22
Rutuň Bowaza duşmagy 2:1–3:18
Bowazyň Ruta öýlenmegi 4:1-22

RUT

1-NJI BAP

*Elimelegiň we onuň maşgalasynyň
Mowaba göçüp gitmegi*

¹Ýurdy serdarlaryň dolandyryan döwründe, açlyk höküm sürýärdi. Ýahuda ýurdunyň Beýtlaham galasyndan bir adam aýaly we iki sany ogly bilen, Mowap topragyna wagtlaýynça ýaşamaga gitdiler. ²Ol adamyň ady Elimelek, aýalynyň ady Nagomy, ogullarynyň atlary bolsa Mahlon hem Kilýondy. Olar Ýahudanyň Beýtlaham galasyndan, efrata tiresindendiler. Olar Mowaba gelip, şol ýerde galdylar.

³Adamsy Elimelek aradan çykyp, Nagomy özüniň iki ogly bilen galdy. ⁴Onuň ogullary mowaply gyzlara öýlendiler. Gyzlaryň biriniň ady Orpa, beýlekisiniň ady Rutdy. Elimelegiň maşgalasy Mowapda on ýyl töweregi ýaşandan soň, ⁵ogullary Mahlon bilen Kilýon hem ölüp, Nagomy ogullaryndan hem adamsyndan mahrum boldy.

Nagomy bilen Rutuň Beýtlahama gaýdyp gelmegi

⁶Nagomy öz gelinleri bilen Mowap ýurdundan gitmäge taýýarlanýardylar, sebäbi ol entek Mowap topragyndaka, Rebbiň Öz halkyna nazar salyp, çörek berendigini eşidipdi. ⁷Olar öz ýaşayan ýerlerinden çykyp, Ýahuda tarap, üç bolup ýöräp ugradylar.

⁸Nagomy iki gelnine-de: «Baryň, ikiňiz hem ejeňiziňkä gaýdyberiş. Maňa we merhum gaýyn ataňyza hem-de adamyňyza hemişe wepalylyk görkezşiňiz ýaly, size-de, goý, Reb öz wepalylygyny görkezsiz. ⁹Siziň durmuşa çykyp, indiki adamyňyz bilen rahat

ýaşamagyňyza Reb ýardam etsin» diýip, olary ogşady. Emma olaryň ikisi-de ses edip aglaşdylar.

¹⁰ Gelinleri: «Ýok, biz seniň bilen bile seniň halkyň arasyna gideris» diýdiler.

¹¹ Nagomy: «Gaýdyň gyzlarym! Siz näme üçin meniň bilen gitjek?! Indi men size öýlener ýaly ogul dogrup bilmen ahyryn.

¹² Gyzlarym, zytyňyza gaýdyň, öz ýoluňyz bilen gidin! Men indi äre barardan garry. Eger-de: „Mende entek umyt bar“ diýip, edil, şu gijäniň özünde meniň adamym bolup, ýene ogullary dünýä inderäýenimde-de, ¹³ tä olar kemala gelýänçä, siz garaşarmydyňyz? Olara durmuşa çykmak üçin siz başga äre barman saklanarmydyňyz? Ýok, gyzlarym, meniň ýagdaým siziňkiden has agyr, çünki meniň garşyma çykan – Rebbiň hut özi».

¹⁴ Olar ýene-de ses edip aglaşdylar. Orpa gaýyn enesini ogşap hoşlaşdy, emma Rut Nagoma ýapysdy.

¹⁵ Nagomy oňa ýüzlenip: «Ine, seniň eltiň öz halkynyň içine, öz hudaýlaryna dolandy, senem onuň zyty bilen gidäý» diýdi.

¹⁶ Emma Rut: «Seni terk edip ýanyňdan gitmegi menden haýyş etme. Sen nira gitseň, menem şol ýere gitjek. Sen nirede bolsaň, menem şol ýerde boljak. Seniň halkyň – meniň halkym, seniň Rebbiň meniň Rebbim bolar. ¹⁷ Sen nirede ölseň, men-de şol ýerde ölüp, şol ýerde jaýlanjak. Eger-de ölümden başga zat meni senden aýyrsa, onda, goý, Reb maňa mundan hem betelerini görkezsin» diýdi.

¹⁸ Nagomy Rutuň zytyna gaýtmajagyna hem-de özi bilen galjagyna göz ýetirenden soň, oňa hiç zat diýmedi.

¹⁹ Şeýdip, olaryň ikisi-de Beýtlahama çenli ýöräp gaýtdylar. Olar Beýtlahama gelip ýetenlerinde, bütin gala herekete gelip, aýallar: «Bu Nagomymy?!» diýip, bir-birlerinden soraşdylar.

²⁰ Nagomy olara garap: «Siz maňa Nagomy* diýmäň, Mara** diýin, sebäbi Gudratygyňly maňa gaty aýy durmuş berdi. ²¹ Men bu ýerden gidenimde doly gidipdim, ýöne Reb meni zytyma boş gaýtar-

* 1:20 *Nagomy (iwrit) – «ýakymly».*

** 1:20 *Mara (iwrit) – «aýy».*

dy. Reb hasrat çekdirýän wagtynda, siz nädip maňa Nagomy diýip bilýärsiňiz? Gudratygyňly meni betbagt etdi» diýdi.

²² Şeýlelikde, Nagomy özüniň mowaply gelni Rut bilen Mowap ýurdundan zytyna gaýdyp geldi. Olar Beýtlahama arpa oragynyň başyna geldiler.

2-NJI BAP

Rut Bowazyň ekin meýdanynda işleýär

¹ Elimelegiň kowumyndan, ýagny Nagomynyň äriňniň ýakyn garyndaşlaryndan bir tanymal hem-de baý adam bardy. Onuň ady Bowazdy.

² Mowaply Rut Nagoma: «Men ekin meýdanyna gideýin, ol ýerde maňa öz zytndan hoşa çöplemäge rugsat eden adam tapylsa, onuň zytndan hoşa çöpläriň» diýdi. Ol hem: «Gidiber, gyzym» diýdi. ³ Rut gidip, orakçylaryň zytndan hoşa çöplemäge başlady. Onuň tötdäni giren ýeri, Elimelegiň kowumyndan bolan Bowazyň ekin meýdany eken.

⁴ Ine, Bowaz Beýtlahamdan geldi. Ol orakçylara: «Reb siz bilen bolsun!» diýip ýüzlendi. Olar hem: «Seni-de Reb ýalkasyn!» diýip jogap berdiler.

⁵ Bowaz orakçylaryň ýolbaşçysyndan: «Bu gelin kim?» diýip sorady.

⁶⁻⁷ Orakçylaryň ýolbaşçysy oňa: «Bu mowaply gelin. Ol Nagomy bilen bilelikde Mowap ýurdundan gelen. Ol orakçylaryň zytndan hoşa çöplemek üçin menden rugsat sorady. Irdenki gelşinden tä şu wagta çenli hoşa çöpläp ýör, işiň aralygynda ýekeje salym hem dynç almady» diýip jogap berdi.

⁸ Bowaz Ruta: «Diňle, gyzym, hoşa çöplemäge başga ýere gitme. Bu ýerden aýrylma, biziň gelin-gyzylymyzyň ýanynda bol. ⁹ Gözüň orakçylaryň orak orýan meýdanynda bolsun, sen olaryň zytndan ýöre. Men öz adamlaryma saňa azar bermezligi tabşyrandyryn. Suwsan wagtyň hyzmatkärleriň dolduran küyzelerindäki suwdan içersiň» diýip tabşyrdy.

¹⁰ Rut iki bükülip tagzym edip: «Meniň bir kesekidigime garamazdan, sen men barada näme beýle aladalanýarsyň? Saňa beýle ýakymly görünmegime näme sebäp boldy?» diýdi.

¹¹ Bowaz oňa: «Seniň adamyň ölerden soň, öz gaýyn eneňe eden ýagşylyklaryň barada hemme zat maňa mälim. Sen ene-ataňy, dogduk mekanyňy taşlap, hiç bir tanamaýan halkyň arasyna gelipsiň. ¹² Eden ýagşylyklaryň Rebden gaýtсын! Seniň pena tapynan Rebbiň, Ysraýylyň Hudaýy sylagyňy bersin!» diýip jogap berdi.

¹³ Rut: «Meniň jenabym, sende rehim-şepagat tapaýyn. Men seniň gymnagýň bolmasam-da, mylaýym sözleriň bilen öz gymnagýň göwnüni göterdiň» diýdi.

¹⁴ Nahar wagty bolanda, Bowaz oňa: «Bärik gel-de, biraz nan alyp, şeraba batyryp iý» diýdi. Rut orakçylaryň ýanynda oturdy. Bowaz oňa gowurga uzatdy. Ol iýip doýdy, galanyny ýygnap goýdy. ¹⁵ Ol hoşa çöplemek üçin ýerinden galanda, Bowaz özüne degişli erkek adamlara: «Desseleriň arasyndan-da çöplesin. Oňa hiç zat diýmän. ¹⁶ Oňa desseleriňizden-de baş sogrup goýuň; çöplesin, käýemän» diýip tabşyrdy. ¹⁷ Ol ağşama çenli meýdanda hoşa çöpledi, çöplänini döwdi. Ýarym batmana golaý arpa boldy.

¹⁸ Onsoň ony göterip, gala geldi we ýygnan arpasyny gaýyn enesine görkezdi. Rut özünden galan gowurgany çykaryp, gaýyn enesine berdi.

¹⁹ Gaýyn enesi oňa: «Bu gün hoşany nireden çöplediň? Nirede işlediň? Sen barada aladalan bu adamy Hudaý ýalkasyn» diýdi. Rut gaýyn enesine kimiň ýanynda hoşa çöpländigini aýtdy.

Rut: «Meniň bu günki hoşa çöplän ýerimiň eýesiniň ady – Bowaz» diýdi.

²⁰ Nagomy gelnine: «Wepalylygyny ölülerden, dirilerden gaýgymadyk Reb bu adamy ýalkasyn! Bu adam biziň garyndaşymyzdyr, iň ýakyn hossarlarymyzyň biridir» diýdi.

²¹ Mowaply Rut: «Ol maňa: „Ekin meýdanymda orak orulýan möwsüm doly tamamlanýança, meniň işgärlerimiň ýanynda boluber“ diýdi» diýip, bolan zatlary gaýyn enesine gürrüň berdi.

²² Nagomy gelnine: «Hawa gyzym, ekin meýdanyna onuň gelin-gyzlary bilen bile çykanyň gowy, başga biriniň ekin meýdanında saňa erkekler azar bererler» diýdi.

²³ Rut arpa oragynyň we bugdaý oragynyň möwsümi gutarýança, hoşa çöplän wagtynda Bowazyň gelin-gyzlarynyň ýanynda bolup, gaýyn enesi bilen bile ýaşaberdi.

3-NJI BAP

Rutuň durmuşa çykmagy

¹ Gaýyn enesi Nagomy Ruta ýüzlenip: «Gyzym, saňa gowy bolar ýaly, täze mesgen gözläýsem, oňat bolardy! ² Bowazyň gelin-gyzlary bilen bile hoşa çöplediň, şol Bowaz biziň ýakyn garyndaşymyz dälmi näme? Ol şu gije harmanda arpa sowurýar. ³ Sen ýuwun-da, endamyňa ýag çal, iň gowy geýimlerini geýip, harmana bar, ýöne ol iýip-içip bolýança, oňa görünme. ⁴ Ol ýatmaga gidende, onuň nirede ýatýandygyny anykla; onsoň baryp, onuň ýorganyny aç-da, girip aýagujynda ýat. Näme etmelidigini onuň özi aýdar» diýdi. ⁵ Rut oňa: «Seniň ähli diýenleriňi aýdysyň ýaly ederin» diýdi. ⁶ Şeýlelikde, harmana baryp, gaýyn enesiniň hemme tabşyranlaryny ýerine ýetirdi.

⁷ Bowaz iýip-içip, keýpini kökledi. Soň harmanyň gyrasyna ýatmaga gitdi. Rut bolsa assyrynlyk bilen gelip, onuň aýagujy tarapyndan ýorgany açyp, girip ýatdy. ⁸ Ýarygije Bowaz tisginip oýandy, görse, aýagujynda bir aýal ýatyr. ⁹ Bowaz oňa: «Sen kim?» diýdi. Ol: «Men Rut, seniň gymnagýň. Meniň garamatymy öz üstüne alsana, çünki sen biziň ýakyn hossarymyzsyň» diýip jogap berdi. ¹⁰ Bowaz: «Gyzym, goý, seni Reb ýalkasyn, seniň soňky görkezzen wepalylygýň ozalkyňdan-da has gowy, çünki sen haýsydyr bir garyp ýa baý ýaş ýigidiň yzyna düşüp gitmediň. ¹¹ Gyzym, gorkma; men seniň soran zatlaryňy ederin. Obamyzyň ähli adamlary seniň päk aýaldygýňy bilýär. ¹² Dogry, menem hossaryňdyryn welin, ýöne saňa menden-de has ýakyn bir hossar bar. ¹³ Bu gije sen şu ýerde ýat, ertir ol saňa hossar çykça çykar, bolmasa-da, men özüm saňa hossarlyk ederin, Rebbiň barlygynda muňa ant içýäriň! Ertire çenli sen şu ýerde boluber» diýdi. ¹⁴ Şeýlelikde, Rut onuň aýagujynda ertire çenli ýatyp, daňdan alagaraňkylykda turdy. Bowaz: «Harmana aýal gelendigi bilinmesin» diýdi. ¹⁵ Bowaz Ruta: «Ýapynjaňy getirip, ony ýere ýaz!» diýdi. Rut hem ony etdi. Bowaz arpadan galbir bilen alty gezek alyp, Rutuň ýapynjasyna guýdy-da, onuň omzuna goýdy. Soňra Bowaz gala tarap gitdi.

¹⁶ Rut gelende, gaýyn enesi oňa: «Gyzym, hany aýt, nämeler bolup geçdi?» diýdi. Ol hem Bowaz bilen bolan zatlaryň baryny

áydyp berdi. ¹⁷ Soňra Rut: «Bowaz maňa „Gaýyn eneň ýanyňa eliň boş gitme“ diýip, ine, şu alty galbir arpany berdi» diýdi. ¹⁸ Nagomy: «Gyzym, bu işiň soňunyň nähili boljakdygy belli bolýança, garaşyber, çünki ol bu işi şu gün bitirmän ynjalmaz» diýdi.

4-NJI BAP

Bowazyň Ruta öýlenmegi

¹ Bowaz galanyň derwezesiniň agzyna gelip oturdy. Şol wagt Bowazyň: «Ol saňa has ýakyn hossardyr» diýen adamy geçip barýardy. Bowaz ony gören badyna adyny tutup: «Bärik sowul, gel, şu ýerde otur» diýip, ony ýanyňa çagyrdy. Ol gelip oturdy.

² Soňra Bowaz galanyň ýaşulularyndan on adamy çagyrdy-da, «Geliň, ýanymda oturyň» diýdi. Olar oturdylar.

³ Bowaz ýaňky ýakyn hossaryna: «Mowap ýurdundan yzyna gelen Nagomy doganymyz Elimelegiň ýer paýyny satjak bolýar.

⁴ Men muny bu ýerde oturanlaryň we halkymyň ýaşulularynyň huzurynda saňa eşitdireýin diýdim, ony sen satyn al. Eger ýere eýelik edip biljek bolsaň-a et, eýelik edip bilmejek bolsaň-da, ony aýt, men bu barada bileýin. Sebäbi, onuň iň ýakyn hossary seniň, galyberse-de, mendirin» diýdi. Ýaňky ýakyn garyndaşy: «Eýelik ederin» diýdi. ⁵ Bowaz: «Eger-de sen Nagomyň ýerini satyn alaýsaň, onda mowaply dul aýal Ruta öýlenmeli bolarsyň. Çünki Rutdan çaga dünýä inse, şol ýer çaganyň adyna geçer we öleniň ady dikeldiler» diýdi.

⁶ Ýaňky ýakyn hossary: «Men oňa eýe çykyp biljek däl, eger eýe çykaýsam, onda, öz mirasymy dagadaryn, ony sen alaý. Men beýle edip biljek däl» diýdi. ⁷ Haýsydyr bir zada eýe çykylanda ýa-da ýer başga biriniň adyna geçirilende, muny makullamak üçin ozallar Ysraýylda şeýle döp bardy: taraplaryň biri aýakgabynyň bir taýyny çykaryp, beýlekä uzadardy. ⁸ Şoňa görä ýaňky ýakyn hossary Bowaza: «Seniň özüň satyn alaý» diýip, aýakgabyny çykardy.

⁹ Bowaz ýaşululara, derwezäniň agzyndaky adamlara: «Elimelegiň, Kilýonyň we Mahlonyň ähli emlägini Nagomydan meniň satyn alandygyma bu gün siz şaýatsyňyz. ¹⁰ Şeýle hem merhumyň ady öz mirasynyň üstünde berkarar bolup, doganlarynyň arasynda, dogduk

mekanynda onuň ady ýitmez ýaly, Mahlonyň aýaly, mowaply Ruty men özüme aýallyga alyaryn. Siz muňa şaýatsyňyz» diýdi.

¹¹ Derwezäniň agzyna üýşen ýaşulular we beýleki adamlar Bowaza ýüzlenip: «Biz şaýatdyrys. Goý, seniň öýüňe geljek aýaly Reb, Rahel we Leýa ýaly etsin! Ol ikisinden ysraýyl halky emele gelendir. Efrata tiresiniň arasynda seniň döwletiň artyp, adyň Beýtlahama dolsun! ¹² Şu gelniň üsti bilen Rebbiň saňa berjek perzentlerinden dörejek nesil Tamaryň Ýahuda dogrup beren ogly Peresiň nesli ýaly bolsun!» diýdiler.

Bowaz we onuň nesilleri

¹³ Bowaz Ruta öýlendi. Ol onuň ýanyňa girdi; Rut Rebbiň merhemi bilen göwreli boldy we bir ogul dogurdy.

¹⁴ Aýallar Nagoma: «Rebbe alkyş bolsun! Ol bu gün seni hosarsyz goýmady. Dünýä inen bu oglanyň ady Ysraýylda uly hormata eýe bolsun! ¹⁵ Ol seniň durmuşyňy tazelär. Garranynda, ol saňa arkadaýanç bolar. Seniň üçin ýedi oguldan hem artyk bolan bu gelniň saňa ogul dogrup berdi, ol seni söýýär» diýdiler.

¹⁶ Nagomy çagany alyp, gujagyna gysdy we oňa eneke boldy.

¹⁷ Goňşy aýallar çaga at goýup: «Nagoma bir ogul dogdy» diýdiler. Ony Obet diýip atlandyrdylar. Obet Dawudyň kakasy Ýessäniň kakasydyr. ¹⁸⁻²² Peresiň nesilleri şulardyr: Peresden Hesron, Hesrondan Ram, Ramdan Ammynadap, Ammynadapdan Nahşon, Nahşondan Salman, Salmandan Bowaz, Bowazdan Obet, Obetden Ýesse, Ýesseden bolsa Dawut dünýä indi.